

Україна все більше інтегрується у світову економіку, тому компаніям важливо впроваджувати новітні технології, завдяки яким, ті швидко приймають рішення, швидко адаптують роботу до нагальних потреб та задовольняють запити клієнтів.

Література

1. Кубіва С. «Цифрова адженда України – 2020 - ГС «ХАЙ-ТЕК ОФІС УКРАЇНА». Міністерство економічного розвитку та торгівлі України. 2016. URL: <https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf> (дата звернення: 02.10.2022).
2. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 17.01.2018 р. № 67. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-p#Text> (дата звернення: 02.10.2022).
3. Шевчук І., Депутат Б., Тарасенко О. Цифровізація та її вплив на економіку України: переваги, виклики, загрози й ризики. *Причорноморські економічні студії: економічний науково-практичний журнал*. 2019. № 47-2. URL: <https://doi.org/10.32843/bses.47-66>. (дата звернення: 02.10.2022).

УДК: 331.5.024.5; 331.5(477)

Тетяна Білорус

к.е.н., доцент, доцент кафедри

менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

t_bilorus@ukr.net

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

STATE AND PROSPECTS OF LABOR MARKET DEVELOPMENT IN UKRAINE

Анотація. Дослідження присвячено аналізу міграційних процесів в Україні, спричинених військовими діями. Обґрунтовано пропозиції, спрямовані на стабілізацію ринку праці України в умовах війни та післявоєнного відновлення.

Ключові слова: ринок праці, внутрішні переселенці, біженці, міграція

Abstract. The study is devoted to the analysis of migration processes in Ukraine caused by military actions. Proposals aimed at stabilizing the labor market of Ukraine in the conditions of war and post-war recovery are substantiated.

Key words: labor market, forced migrants, refugees, migration

Останнім часом відбуваються значні зміни в економіці як України так і всіх країн світу, зумовлені повномасштабною збройною агресією РФ проти України. Враховуючи те, що практично ніхто не був готовий до такого сильного суспільно-політичного потрясіння, спостерігаються дисбаланс та диспропорція у більшості економічних сфер, а особливо у сфері зайнятості та на ринку праці. Головним чином вони обумовлені інтенсивними міграційними рухами населення з територій, на яких відбуваються активні воєнні дії та прилеглих до них областей. Послаблення візового режиму та сприяння біженцям з України в багатьох країнах Європи та світу збільшили потоки зовнішньої еміграції людей.

У 2022 році війна спричинила масову вимушену міграцію українців. За даними Міжнародної організації з міграції (МОМ), чисельність внутрішньо переміщених осіб на середину серпня 2022 року становила майже 7 млн. осіб, з яких 61% від загальної кількості прибули зі східних областей, 20% – з південних, 7% – з північних, 10% – з Кієва [3].

Отже, теперішні міграційні процеси актуалізують появу новітніх соціально-економічних ризиків та загроз щодо розбалансування ситуації на ринку праці, погіршення якості та умов трудового життя. В першу чергу зростає частка економічно неактивного населення (діти, літні особи, непрацездатні за станом здоров'я тощо) в країнах та регіонах перебування ВПО. По-друге спостерігається зростання рівня безробіття населення (велика частка ВПО втратили основне місце роботи або не в змозі продовжувати трудову діяльність). Значна частина таких

осіб починає шукати роботу, тим самим збільшуючи пропозицію на ринку праці, середню тривалість пошуку роботи безробітними, посилюючи навантаження на одне вакантне місце, знижуючи рівень працевлаштування тощо [1]. Все вищезгадане призводить до виникнення напруженості у сфері зайнятості та на ринку праці конкретного регіону (країни).

За даними вісімнадцятої хвили проекту «Україна в умовах війни» соціологічною групою «Рейтинг» було проведення опитування (серед населення України віком від 18 років і старші в усіх областях, крім тимчасово окупованих територій Криму та Донбасу, а також територій, де на момент опитування відсутній український мобільний зв'язок) результати якого свідчать що серед 68% опитаних, що мали роботу до війни лише 38% – працюють у звичному режимі, 18% - працюють віддалено або частково, 7% - працюють на новій роботі і 34% - не працюють [2].

Половина опитаних (54%), котрі втратили роботу на час війни вірять, що зможуть повернутися на попереднє місце праці. 40% – не вірять. Важливо, що дві третини респондентів, котрі втратили роботу внаслідок війни, готові змінити місце роботи. 58% респондентів не проти перекваліфікуватися на іншу професію, а 49% – готові працювати в іншому регіоні країни. Найбільше тих, хто готовий змінити свій фах та місце роботи серед мешканців східних регіонів [2].

Переважає більшість ВПО потребують не лише безпеки, а й можливості здійснювати трудову діяльність. Згідно дослідження, проведеного порталом Work.ua більше половини українців (54%) не мають ніяких заощаджень; 19% – мають у розпорядженні «фінансову подушку» на місяць; 15% – накопичення на термін від 2 до 4 місяців; 11% – на термін 6 місяців і більше. Таким чином, не важко дійти висновку, що за 115 днів війни ресурси більшості українців майже повністю вичерпані [4].

В межах опитування ВПО в середині серпня 2022 року респондентів віком 18–64 роки запитали про їхню зайнятість протягом останнього тижня, щоб визначити їхню поточну економічну діяльність. Лише 31% опитаних повідомили, що мають оплачувану роботу. 38% були безробітними, з них 27% активно шукали роботу, 11% не шукали роботи. Найвища частка безробітних у південному макрорегіоні та м. Києві. Серед секторів, у яких працювали ВПО до переміщення, найбільш часто згадуваними серед безробітних, були торгівля та послуги (30%). Майже одна п'ята (19%) опитаних переміщених осіб погодилися працювати на низькооплачуваній роботі, тоді як інші (17%) погодилися працювати на менш кваліфікованій роботі. ВПО-чоловіки найчастіше згадували про використання стратегій подолання ситуації на ринку праці, включно зі згодою працювати на низькооплачуваній (24%) або менш кваліфікованій роботі (23%). [3]

Виходячи з результатів опитування актуальними сьогодні стають питання, пов'язані з розробкою програм стабілізації ринку праці в Україні. Слід погодитися з думкою І. Штундер стосовно того, що потреба у фахівцях після війни залежатиме від обраної економічної стратегії України [6].

Звичайно відновлення довоєнної ситуації на ринку праці це буде тривалий та складний процес. Пріоритетними аспектами програми відновлення та стабілізації параметрів ринку праці мають стати [1, 5, 6]:

- ✓ створення ефективних умов для самозайнятості населення;
- ✓ розвиток дистанційних форм зайнятості;
- ✓ створення програм зайнятості для внутрішньо переміщених осіб;
- ✓ формування дієвих програм навчання, перекваліфікації та підвищення кваліфікації згідно вимог поточної ситуації;
- ✓ забезпечення зростання мобільності робочої сили, у тому числі «міграції» бізнесу та функціонування підприємств переміщених із небезпечних територій;
- ✓ прогнозування професій, які в короткостроковій та середньостроковій перспективі будуть користуватися попитом на ринку праці, їх популяризація;
- ✓ здійснення заходів щодо подолання тіньової економіки та тіньової зайнятості населення.

Запропоновані напрями стабілізації ринку праці у післявоєнний період сприятимуть швидкому розвитку економіки України.

Література

1. Васильців, Т., Левицька, О., Рудковський, О. (2022). Структурні диспропорції та дисбаланси ринку праці областей Карпатського регіону України в умовах війни: тенденції, загрози, орієнтири політики стабілізації й використання можливостей. *Економіка та суспільство*, (37). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-37>
2. Вісімнадцяте загальнонаціональне опитування: Психологічні маркери війни (8-9 жовтня 2022). Соціологічна група «Рейтинг» (ratinggroup.ua)
3. Звіт про внутрішнє переміщення в Україні. Опитування загального населення. Раунд 8, (17 - 23 серпня 2022). <https://displacement.iom.int/reports/zvit-pro-vnutrishne-peremischennya-v-ukraini-opituvannya-zagalnogo-naselennya-raund-8-17-23>
4. Комарницька, Г., Ястремська, Н., Павленко, Н. (2022). Вимушена міграція та її вплив на ринок праці в Україні. *Наукові перспективи*, № 6(24). С. 306-319. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-6\(24\)-306-319](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-6(24)-306-319)
5. Любомудрова, Н., Гойчук, В. (2022). Зміни на ринку праці в умовах воєнного стану та перспективи післявоєнного відновлення. *Економіка та суспільство*, (40). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-31>
6. Штундер, І. (2022). Ринок праці України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*, (40). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-22>

УДК: 336.2

Юлія Касперович

*к.е.н., старша наукова співробітниця відділу економічної стратегії
Центру економічних і соціальних досліджень,
Національний інститут стратегічних досліджень, Україна
yuliia.kasprovych@gmail.com*

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ПІДПРИЄМНИЦТВА ПОДАТКОВИМИ ПІЛЬГАМИ ЯК МОЖЛИВІСТЬ ДЛЯ ЛОГІСТИЧНИХ ТА КОМЕРЦІЙНИХ КОМПАНІЙ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

STATE SUPPORT OF ENTREPRENEURSHIP WITH TAX BENEFITS AS AN OPPORTUNITY FOR LOGISTICS AND COMMERCIAL COMPANIES DURING MARTIAL LAW IN UKRAINE

Анотація. Здійснено огляд спеціальних податкових режимів, які можуть бути використані логістичними та комерційними компаніями для відновлення ділової активності під час воєнного стану в Україні.

Ключові слова: податкові пільги, воєнний стан, спрощена система оподаткування, фізичні особи – підприємці, єдиний податок, інвестиційні проекти із значними інвестиціями, індустріальні парки.

Abstract. A review of special tax regimes that can be used by logistics and commercial companies to restore business activity during martial law in Ukraine was carried out.

Key words: tax benefits, martial law, simplified taxation system, individual entrepreneurs, single tax, investment projects with significant investments, industrial parks.

З початком повномасштабної війни український народ та бізнес попри величезні втрати героїчно демонструють стійкість. Ділова активність поступово відновлюється. Як свідчить опитування власників бізнесу у рамках національного проекту «Дія.Бізнес», індекс ділової активності з початку війни опустився у зону негативних очікувань, досяг найнижчого значення у червні 2022 р. та відтоді впродовж липня-вересня 2022 р. мав висхідний тренд [1, с. 83]. З жовтня 2022 р. через зростання російських атак на енергосистему України відбувається погіршення ділових очікувань у майже всіх регіонах та сферах економіки.

Держава надає підтримку бізнесу у різних формах. Згідно вище згаданого опитування, більше третини бізнесу скористалися державною підтримкою (34,8 %), зокрема найчастіше – податковими пільгами (17,5 %) та пільговими кредитами (6,3 %) [1, с. 92]. Під час воєнного